

L'Índex ADEG s'ha concebut des d'un inici sota el criteri fonamental de ser entenedor, fiable i útil.

Índex ADEG 2008

de competitivitat territorial

Aquest informe analitza els principals canvis en els factors de competitivitat del conjunt de Catalunya i de les seves comarques. A partir d'aquests factors i dels indicadors que en formen part, realitza un rànquing comarcal de competitivitat territorial, promogut per cinquè any consecutiu per l'Associació d'Empresaris de l'Alt Penedès, el Baix Penedès i el Garraf. ■

L'Índex ADEG: un instrument de debat sobre els factors de competitivitat de les comarques catalanes

Un dels principals reptes a què s'enfronten sovint els analistes i els agents socials és la dificultat d'obtenir una visió clara d'allò que està passant al seu territori donada la complexitat de la realitat i la dispersió de la informació. I més, si el que es vol és fer un exercici de comparació interterritorial. L'Índex ADEG vol donar resposta a aquesta necessitat intentant simplificar el procés de generació del coneixement necessari per poder copsar quina és la realitat de cada territori en termes de competitivitat comparativa.

L'aposta de l'ADEG per l'Índex està en dotar d'elements de debat interterritorial les comarques del Penedès i el Garraf i el conjunt de comarques catalanes de manera que permeti, en definitiva, donar suport als processos de planificació i a les actuacions que tenen per objectiu el desenvolupament econòmic i social del territori.

El present treball recull els principals canvis que hi ha hagut en els factors de competitivitat a Catalunya i les comarques catalanes durant el període 2004-08. Aquests canvis s'analitzen a partir de l'evolució d'un conjunt d'indicadors que formen part de l'Índex ADEG de Competitivitat Territorial impulsat per l'Associació d'Empresaris de l'Alt Penedès, el Baix Penedès i el Garraf (ADEG), elaborat per la consultora **Activa Prospect**¹ i patrocinat per **Uniland**.

La metodologia d'elaboració de l'Índex es pot consultar al final del document, en l'apartat *L'Índex Adeg: un instrument de debat sobre els factors de competitivitat de les comarques de catalanes*.

El treball està estructurat en cinc apartats. El primer, analitza els factors de competitivitat de l'economia catalana. El model d'anàlisi és una versió ampliada del que s'utilitza per les comarques, atès que la informació disponible a àmbit autonòmic és major que la comarcal. En total es recullen i analitzen 40 indicadors que aproximen als vuit factors de competitivitat apuntats a la metodologia.

El segon apartat estableix el rànquing comarcal de competitivitat que sintetitza l'Índex ADEG. Analitza els canvis més rellevants en les posicions de les comarques catalanes respecte aquest rànquing i presenta el mapa comarcal de la competitivitat, on es pot observar quines són les zones geogràfiques més ben posicionades.

El tercer apartat presenta l'evolució dels factors de competitivitat a les comarques del Penedès-Garraf amb l'objecte de fer-ne un seguiment. Estableix quins són els avenços i els retrocessos més importants observats en el darrer període respecte a aquests factors. Finalment, el quart apartat analitza els factors de competitivitat de les comarques del Garraf, l'Alt Penedès i el Baix Penedès amb l'objectiu de veure quina és la posició que ocupen -en termes de competitivitat- en relació al conjunt de comarques catalanes. En base als factors més ben posicionats s'estableixen els punts forts i en els àmbits més mal posicionats els punts febles. Aquesta anàlisi estableix quina és la situació competitiva de cada comarca i ajuda a definir les possibles estratègies de desenvolupament.

El present informe no analitza amb detall la situació de cadascuna de les comarques catalanes, tot i que es poden obtenir, sota petició, contactant amb Activa Prospect.

El present article recull els principals canvis que hi ha hagut en els factors de competitivitat durant el període 2003-08. Aquests canvis s'analitzen a partir de l'evolució d'un conjunt d'indicadors que formen part de l'*Índex ADEG de competitivitat territorial*, impulsat per l'Associació d'Empresaris de l'Alt Penedès, el Baix Penedès i el Garraf (ADEG) i elaborat per la consultora Activa Prospect¹.

Hi ha diverses definicions de competitivitat, la qual cosa indica que és un concepte multifactorial i que hi ha diferents aproximacions possibles. Existeixen aproximacions al concepte de competitivitat des del punt de vista territorial, sectorial i empresarial. Aquestes s'han desenvolupat des dels inicis de l'anàlisi econòmica, on els economistes clàssics identificaven quatre grans factors: el sòl, el capital, els recursos naturals i el treball. Al llarg dels anys s'han anat introduint diversos aspectes de la competitivitat esdevenint un concepte més complex tal i com s'entén en l'actualitat.

L'informe presenta l'evolució dels factors de competitivitat a Catalunya i la posició de cadascuna de les comarques en un rànquing de competitivitat.

També presenta els resultats detallats de les comarques del Penedès-Garraf i aporta possibles estratègies de desenvolupament.

Com es mesura la competitivitat?

¹ La Sra. Maite Espinach, directora d'Activa Prospect, ha estat a càrrec de la direcció dels treballs i el Sr. David Moreno i Lobera de la seva coordinació. El disseny i validació de l'Índex ha comptat amb la participació de la Sra. Berta Pongiluppi i Ascon.

El present treball va representar en la seva primera edició, l'any 2005, una experiència pionera a Catalunya pel que fa al desenvolupament del concepte de competitivitat i l'establiment de models operatius d'anàlisi quantitativa dels factors que componen la competitivitat territorial.

En la definició de competitivitat territorial utilitzada en aquest treball, un territori és més competitiu que un altre quan presenta millors registres en els vuit següents factors bàsics:

1. Cohesió demogràfica i territorial
2. Qualificació de la mà d'obra
3. Transport i comunicacions
4. Accés als mercats de clients i proveïdors, accés a la informació
5. Innovació, desenvolupament tecnològic
6. Disponibilitat de pols de desenvolupament i infraestructures
7. Ambient i dinàmica de negocis
8. Provisió de sòl

Cal assenyalar que el model es basa en el fet que les economies són cada dia més obertes i, per tant, té en compte aquells factors que poden incidir en una major o menor competitivitat en aquest context. En conseqüència, les comarques que apareixen com més competitives, segons aquest model, són les que tenen millors condicions per operar en un entorn més globalitzat. És per aquest motiu que les comarques que enregistren pitjors condicions (no obertes a la competència) se situen en la part inferior del rànquing.

No obstant això, són els perfils comarcals els que permeten concretar com un territori defineix el seu model de competitivitat i la seva especialització. De fet, dels resultats del rànquing es desprèn que no sempre hi ha una relació directa entre majors graus de competitivitat i majors nivells de benestar (mesurats en termes de renda per càpita). En conseqüència, es pot dir que hi ha territoris poc competitius en aquest marc global de competència internacional, però que han desenvolupat estratègies de desenvolupament basades en economies regionals i nacionals, que han comportat l'assoliment de nivells de benestar elevats. (Principalment aquest és el cas de les comarques pirinenques i d'altres comarques fora de l'àmbit metropolità).

De fet, aquesta és, en definitiva, la voluntat de l'Índex: ajudar a definir les estratègies territorials en base als factors clau de desenvolupament de cada territori. En conseqüència, l'ordenació resultant no deixa de ser un exercici economètric per tal d'aportar elements de debat i analitzar la realitat.

El model plantejat es diferencia d'altres pel fet que introdueix la perspectiva de la sostenibilitat social i mediambiental als factors tradicionalment analitzats per altres models centrats exclusivament en els factors econòmics. El model, doncs, va més en línia amb el que planteja l'Estratègia Europea de Lisboa i l'Acord Estratègic per la Internacionalització, la qualitat de l'ocupació i la competitivitat de l'economia catalana.

El model de competitivitat plantejat està orientat a situar les comarques més obertes a la competència (que operen en un entorn més globalitzat) en primer lloc.

I incorpora les dimensions social i mediambiental al concepte de competitivitat.

Balanç de la competitivitat a Catalunya

Catalunya enregistra una important desacceleració de la seva economia i la previsió pel 2009 és que aquesta situació pugui empitjorar.

Cal aprofitar la conjuntura actual per orientar la formació professional i la qualificació cap a un nou model econòmic basat en el coneixement i la innovació.

No es veu la llum en el relleu de model econòmic. Sobretot pel que fa a la transferència al sistema productiu de les inversions en R+D+i.

L'any 2008 no ha estat un bon any per l'economia catalana. La dinàmica expansiva enregistrada els darrers anys s'ha desaccelerat molt intensament. S'ha passat de creixements interanuals propers al 3,5% del Producte Interior Brut (PIB) els darrers tres anys al 0,7% que ha tancat l'any 2008. Cal assenyalar, a més, que aquesta mitjana anual ja inclou xifres negatives en l'evolució de l'economia catalana corresponent al darrer trimestre del 2008 (variació del PIB del -1,3%). Tot i la previsió de desacceleració de l'economia catalana apuntada ja pel govern autonòmic l'any 2007, la realitat ha superat amb escreix tots els auguris. Alguns dels quals, com la desacceleració del sector de la construcció residencial, ja s'apuntava a l'anterior informe. Pel que fa a les darreres previsions de cara al 2009, es preveu que l'economia catalana retrocedirà entre un 3% i un 3,2% (previsions de març de 2009). Aquestes són similars a les previstes pel FMI per la zona euro.

El mal comportament de l'economia catalana té el seu trasllat en la destrucció d'ocupació i és encara més intensa en la destrucció del teixit empresarial, amb la desaparició el 2008 del 2,7% dels centres de cotització.

Aquest context de desacceleració econòmica ha estat acompanyat d'una escalada en els preus a Catalunya, que han augmentat un 4,1% durant el 2008, i que ha estat igual a l'espanyola, però molt superior a l'escalada de preus que també s'ha donat en el conjunt de la UE (i que ha estat del 3,3%). No obstant això, aquesta onada inflacionista, que va assolir el seu màxim el mes de juliol, sembla haver passat i ara, més aviat, s'està en perill d'entrar en una etapa deflacionista. De fet, l'IPC harmonitzat espanyol ha caigut vuit dècimes el mes de març i se situa en negatiu (-0,1%).

Les bones notícies provenen de la productivitat, que ha enregistrat un bon comportament durant el període analitzat (tot i que manquen les xifres pel 2008). Aquesta millora de la productivitat de l'economia catalana és en relació a la mitjana europea, però també en relació a l'espanyola.

Com ja s'apuntava en l'informe anterior, Catalunya s'ha de situar en un context de competència pels serveis i productes de major valor afegit. S'ha de basar en la innovació. En conseqüència, es requereixen recursos humans especialitzats, de base científica i creatius. Enguany, sembla que s'ha revertit la dinàmica negativa enregistrada els darrers anys quant a població amb estudis superiors. I es va consolidant l'oferta cada cop més important de professionals en l'àmbit educatiu i formatiu, fet que posa de relleu la importància que té en la societat catalana i que assenjala una tendència a una major participació de la població en la formació permanent. Les menors oportunitats laborals fruit de la conjuntura actual segurament comportaran un increment en la demanda d'estudis i una prolongació en el sistema educatiu per part de la població. Aquesta situació conjuntural cal aprofitar-la per preparar la població a afrontar el relleu del model econòmic actual.

En aquesta aposta de model econòmic cal destacar que s'ha avançat en una major diversificació productiva, trencant la tendència negativa dels darrers anys. Diversos estudis han corroborat empíricament que l'existència d'un teixit productiu diversificat afavoreix la transferència d'innovacions entre sectors, esdevenint un factor de competitivitat complementari a la concentració empresarial. També s'ha enregistrat un lleuger avenç pel que fa al nombre de professionals que es dediquen als serveis d'innovació i desenvolupament tecnològic, tot i que la conjuntura econòmica negativa ha comportat una desacceleració important.

En canvi, hi ha retrocessos importants pel que fa a l'ocupació en sectors intensius en coneixement i en indústries de mitjana-alta tecnologia. També han caigut de forma important la proporció d'exportacions amb contingut tecnològic alt i mig-alt. Tot fa pensar, doncs, que aquests avenços en l'àmbit de la innovació i el desenvolupament tecnològic no es trasllada encara al teixit productiu.

Malgrat les dificultats que mostra l'economia catalana per potenciar aquests sectors més intensius en coneixement, s'observa, d'altra banda, que el teixit productiu i les activitats tradicionals van augmentant la seva competitivitat mitjançant la introducció de les noves tecnologies de la comunicació i la informació en la seva activitat diària. En aquest sentit, s'observa com les noves tecnologies relacionades amb l'ús d'Internet van penetrant progressivament en les empreses catalanes. Així ho indica l'evolució positiva en l'ús d'aquest mitjà de comunicació per part de les empreses per a les funcions de comercialització, comunicació i les operacions de compra. A destacar que la proporció d'empreses que compren o venen per Internet s'ha doblat en quatre anys, passant del 15,3% l'any 2005 al 29,9% l'any 2008.

La proximitat dels mercats i als centres de distribució de mercaderies són factors determinants per a moltes empreses en els seus processos de localització. Aquest factor indica la capacitat que tenen les empreses localitzades en un determinat territori per rebre amb rapidesa i a baix cost els

inputs que necessiten i enviar els productes acabats o intermedis als seus clients. L'accessibilitat també és un factor important per les empreses de cara a atraure personal qualificat, ja que les empreses més accessibles són més atractives, atès que a mateixes condicions salarials, el temps i despesa fruit de la mobilitat, és menor. En aquest context, les comunicacions per carretera, ferrocarril, aire i mar tenen una importància cabdal.

En els darrers anys s'han anat reduint progressivament les distàncies comarcals als mercats estrangers i al mercat final català fruit de la millora en les infraestructures viàries, de transport de mercaderies i d'un major equilibri territorial de la població. És a dir, els indicadors apunten a una reducció de les distàncies a les principals infraestructures logístiques que comuniquen amb els mercats estrangers (ports, aeroports, estacions d'AVE), a una reducció en les distàncies als eixos viaris principals de les comarques més allunyades i d'un canvi progressiu en la distribució de la població que disminueix la distància mitjana al mercat català. En termes d'inversió en infraestructures de transport, també s'observa aquesta dinàmica positiva.

La magnitud dels mercats també influeix positivament en les condicions de demanda que fan un territori més competitiu. Aquest factor està aproximat en l'Índex a partir d'indicadors de concentració de la demanda com són la densitat de població i la proporció de població que viu en municipis de 5 mil o més habitants. L'evolució dels indicadors relacionats amb aquesta dimensió, d'una banda, mostren com Catalunya ha augmentat en termes de mercat però, de l'altra, s'observa un possible canvi en els comportaments demogràfics de la població que, en aquest cas, es tracta d'un augment de la població que resideix en municipis petits. La dinàmica observada fins al moment era la contrària, una tendència a augmentar la població resident en municipis de major dimensió. En termes de mercat, aquesta dinàmica no és la més favorable a la distribució de serveis i productes.

L'edició d'enguany també posa de manifest el canvi de cicle que està patint el sector del transport, amb una davallada de l'ocupació en el sector degut a la contracció de l'economia catalana.

També constitueix un factor important per a la localització empresarial i la competitivitat territorial l'existència d'un teixit d'empresarial de suport de qualitat i de serveis empresarials avançats. En aquest capítol, d'una banda, s'observa una contracció important dels serveis empresarials que donen suport a l'activitat productiva i un estancament en els serveis financers.

Com a resultat de l'atonía econòmica, els nivells de riquesa també empitjoren durant el 2008. El PIB per habitant que els darrers anys havia enregistrat un comportament positiu en relació a la mitjana europea, enguany no ha estat així i se situa a nivells inferiors als de 2006. En relació a la mitjana espanyola, els nivells de riquesa dels catalans se situen en l'índex del 117 i es manté la tendència progressiva a disminuir aquest diferencial. Aquest retrocés en el PIB per càpita català es pot explicar, d'una banda, per la caiguda en la producció, però també per un increment de la població catalana. És a dir, malgrat la conjuntura negativa, la població catalana s'ha incrementat en un 2,1% respecte al 2007 mentre la producció només ha incrementat un 0,7%.

La bona situació de l'economia catalana enregistrada els darrers anys s'ha traslladat en els nivells de renda de les famílies, que han incrementat a un ritme superior al de la producció (fins a 2004). Tanmateix, aquesta situació pot haver canviat durant el 2008, el fet que la taxa d'ocupació disminueixi per primer cop en els darrers anys (dues dècimes de punt) i que la proporció de població desocupada hagi incrementat respecte al 2007 (sis dècimes de punt), fa pensar que la situació econòmica de les famílies catalanes pugui haver empitjorat durant el 2008 i continuï empitjorant en un futur immediat. En aquest context econòmic negatiu, és important assenyalar algunes millores en l'àmbit laboral com el fet que s'ha enregistrat una disminució significativa de la sinistralitat (tot i que l'índex d'incidència d'accidents mortals es manté) i que la precarietat contractual ha disminuït (en aquest cas, pot ser explicada pel flux cap a l'atur de moltes persones amb contracte temporal).

Pel que fa a algunes de les polítiques relacionades amb el benestar dels catalans i catalanes, s'observa un impuls important en la construcció d'habitatge protegit i de la inversió en infraestructures de transport i un menor impuls de l'esperat en l'ocupació relacionada amb les activitats d'atenció a les persones (en relació al desplegament de la Llei de la Dependència pel que fa als serveis socio-sanitaris i sanitaris) i també en les infraestructures sanitàries. La lectura conjunta d'aquests indicadors, doncs, evidencien el paper preponderant que s'està donant a les actuacions que porten a pal·liar els efectes de la situació d'un sector molt deteriorat per la crisi econòmica actual (la construcció) impulsant la inversió pública en el sector, en detriment del desenvolupament d'altres vinculats amb el benestar de les persones.

Finalment, en el capítol mediambiental el balanç és positiu. D'una banda, s'enregistra un augment significatiu dels residus fruit de l'activitat residencial i, de l'altra, una davallada important dels provinents de l'activitat industrial (a nivells de 2005), la primera s'explica per l'augment de la població i la segona per la menor activitat econòmica. El més rellevant, però, són els avenços significatius pel que fa a la recollida selectiva dels residus municipals.

Continuen els avenços pel que fa a l'accés als mercats.

L'augment en les inversions en infraestructures de transport és molt evident.

Retrocés dels serveis que donen suport a l'activitat productiva: els serveis empresarials i els financers.

El comportament negatiu de l'economia s'està traslladant a les famílies, amb la pèrdua de llocs de treball i l'augment de l'atur.

La crisi de la construcció té tanta repercussió en l'economia que, altre cop, el curt termini pot estar condicionant les estratègies de desenvolupament futures.

T. 1. Evolució dels indicadors de competitivitat a Catalunya. 2005-08

Factor	Indicador	2005	2006	2007	2008	Comportament
Comportament econòmic	• PIB (harmonitzat) per habitant en paritat de poder de compra (PPC). [Unitats UE-27=100]	120,7	122,8	123,6	122,0	Negatiu
	• PIB per persona ocupada en paritat de poder de compra (PPC) [Unitats UE-27=100]	106,1	107,0	108,9	-	Positiu
	• Variació del PIB	3,3	3,8	3,6	0,7	Negatiu
	• Índex de preus de consum harmonitzat (IPCH)	3,9	3,7	3,0	4,1	Negatiu
Qualificació de la mà d'obra	• Llocs de treball de l'ensenyament per cada 1.000 habitants	15,5	15,9	17,3	17,8	Negatiu
	• Percentatge de població de 16 anys i més amb titulació superior	23,7	23,0	22,7	23	Positiu
Transport i comunicacions	• Llocs de treball de transport i comunicacions per cada 1.000 habitants	25,4	25,7	26,6	26,0	Negatiu
	• Inversió anual mitjana del DPTOP per km ² . Milers d'euros. 2004-07	22,0	27,2	56,4	72,8	Positiu
Accés als mercats de clients i proveïdors, accés a la informació	• Distància mitjana al mercat final català (km)	288,5	288,2	287,9	287,6	Positiu
	• Distància mínima als mercats estrangers (km)	231,0	159,0	159,0	159,0	Es manté
	• Distància en minuts a l'eix viari principal	145,0	139,0	136,0	134,0	Positiu
	• Densitat (habitants/km ²)	217,9	222,2	224,6	229,6	Positiu
	• Percentatge de població en municipis de 5.000 o més hab. 2003-06	88,5	88,7	89,2	89,0	Negatiu
Innovació, desenvolupament tecnològic	• Llocs de treball en sectors de serveis d'innovació i desenvolupament tecnològic per 1.000 habitants	8,9	9,5	10,8	11	Positiu
	• Llocs de treball en indústries de mitjana-alta tecnologia per 1.000 habitants	28,4	27,2	27,4	26,1	Negatiu
	• Llocs de treball en serveis intensius en coneixement per 1.000 habitants	66,9	65,0	66,0	61,3	Negatiu
	• Proporció d'exportacions industrials de contingut tecnològic alt i mig-alt	65,1	64,2	64,0	60,9	Negatiu
	• Proporció d'empreses amb pàgina web	50,6	53,4	55,5	57	Positiu
	• Proporció d'empreses que compren o venen per Internet	15,3	24,3	25,1	29,9	Positiu
	• Índex de diversificació productiva	17,2	16,7	16,6	17,1	Negatiu
Disponibilitat de pols de desenvolupament i infraestructures	• Llocs de treball en serveis empresarials per 1.000 habitants	49,6	52,7	54,3	52	Negatiu
	• Llocs de treball en serveis financers per 1.000 habitants	11,6	11,5	11,1	11,0	Negatiu
Ambient i dinàmica de negocis	• Variació interanual de l'ocupació	6,6	3,7	1,6	-1,4	Negatiu
	• Variació interanual en número d'empreses	4,1	2,9	1,5	-2,7	Negatiu
	• Variació interanual en número d'habitants	2,7	2,0	1,1	2,1	Positiu
Provisió de sòl	• Superfície amb capacitat per a nous usos del sòl. (km ²) 2003-2005	6567,1	6529,7	6488,0	6372,9	Negatiu
	• Superfície de sòl urbanitzable. (km ²) 2003-05	633,6	630,8	634,3	613,6	Negatiu
Cohesió demogràfica i territorial	• Taxa d'ocupació 16-64 anys	69,3	70,4	71,0	69,9	Positiu
	• Proporció de població desocupada registrada (16-64 anys)	5,7	5,5	5,1	5,7	Negatiu
	• Llocs de treball de serveis a les persones, recreatius i culturals per cada 1.000 habitants	34,0	35,4	39,1	40,1	Positiu
	• Renda bruta familiar disponible per habitant. 2001-04	12,3	12,8	13,3	14,1	Positiu
	• Habitatges iniciats de protecció oficial promoció privada DGAH per 100.000 habitant 2004-07	88,6	94,5	101,3	125,4	Positiu
	• Prestacions RMI per 100.000 habitants 2004-07	186,7	183,7	185,0	175,3	Positiu
	• Percentatge de població ocupada assalariada amb contracte temporal	24,8	26,4	23,7	21,2	Positiu
	• Índex d'incidència total d'accidents per a cada 100.000 afiliats a la Seguretat Social	5803,2	5949,6	5724,0	5300,5	Positiu
	• Índex d'incidència d'accidents mortals per a cada 100.000 afiliats a la Seguretat Social	3,9	5,2	3,7	3,8	Negatiu
	• Llits hospitalaris per 100.000 habitants 2004-07	471,7	475,6	470,9	468,0	Negatiu
	• Residus municipals en tones per km ² . 2003-06	117,5	121,9	130,7	132,7	Negatiu
	• Residus industrials en tones per km ² . 2003-06	182,7	194,1	198,4	183,9	Positiu
	• Percentatge de recollida selectiva de residus municipals 2002-04	17,7	20,9	23,1	25,9	Positiu

El Vallès Occidental manté el lideratge de la competitivitat territorial a Catalunya per cinquè any. En totes les edicions de l'Índex, només l'any 2006 va ser superada pel Barcelonès, en termes de competitivitat.

Un dels fets més rellevants d'aquesta edició és la recuperació de la segona posició de la comarca del Barcelonès que en l'edició del 2007 havia caigut fins a la sisena posició.

Taula 2. Índex ADEG 2003-2008

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Variació
Vallès Occidental	1	1	1	2	1	1	-
Barcelonès	2	3	2	1	6	2	4
Tarragonès	3	2	3	4	2	3	-1
Baix Llobregat	5	6	4	5	4	4	-
Gironès	4	4	6	3	3	5	-2
Segrià	6	5	5	6	5	6	-1
Vallès Oriental	7	7	7	8	7	7	-
Baix Camp	9	8	8	7	8	8	-
Bages	8	9	9	9	9	9	-
Alt Penedès	12	10	11	10	10	10	-
Osona	10	11	12	13	13	11	2
Maresme	11	12	10	11	12	12	-
Alt Camp	15	13	13	12	11	13	-2
Urgell	21	18	19	18	17	14	3
Alt Empordà	13	14	14	15	14	15	-1
Garraf	17	16	17	19	18	16	2
Anoia	14	15	15	14	16	17	-1
Pla de l'Estany	19	20	18	17	19	18	1
Garrotxa	18	19	20	20	23	19	4
Pla d'Urgell	28	24	27	24	21	20	1
Baix Empordà	20	23	21	21	22	21	1
Selva	16	17	16	16	15	22	-7
Baix Penedès	23	22	22	22	24	23	1
Segarra	32	27	28	26	25	24	1
Baix Ebre	22	21	23	23	20	25	-5
Noguera	31	29	29	29	30	26	4
Cerdanya	26	28	25	25	26	27	-1
Solsonès	25	26	24	27	27	28	-1
Conca de Barberà	33	32	32	32	31	29	2
Ripollès	24	25	26	28	29	30	-1
Montsià	30	30	32	31	28	31	3
Berguedà	27	33	30	30	32	32	-
Alt Urgell	29	31	33	33	33	33	-
Garrigues	35	35	35	37	37	34	3
Val d'Aran	34	34	34	34	35	35	-
Pallars Jussà	37	37	38	35	34	36	-2
Ribera d'Ebre	36	39	37	36	36	37	-1
Pallars Sobirà	38	36	36	38	39	38	1
Terra Alta	41	41	40	40	40	39	1
Alta Ribagorça	39	38	39	39	38	40	-2
Priorat	40	40	41	41	41	41	-

El Vallès Occidental repeteix com a comarca més competitiva de Catalunya.

El Barcelonès recupera la segona posició després que el 2007 caigués a la sisena posició.

La Garrotxa, l'Urgell, Osona i el Garraf enregistren els avenços més significatius.

Contràriament, cal assenyalar la pèrdua de competitivitat relativa de les comarques de La Selva i el Baix Ebre.

En la part superior, els avenços més importants són els que enregistren la comarca d'Osona (que passa a ser més competitiva que el Maresme o l'Alt Camp), l'Urgell que avança tres posicions en el rànquing, el Garraf dues posicions i la Garrotxa quatre posicions. En aquesta banda de competitivitat, també s'ha d'assenyalar la pèrdua de dues posicions de l'Alt Camp i la de set posicions de la comarca de La Selva (que ha passat de la quinzena posició a la vint-i-dosena).

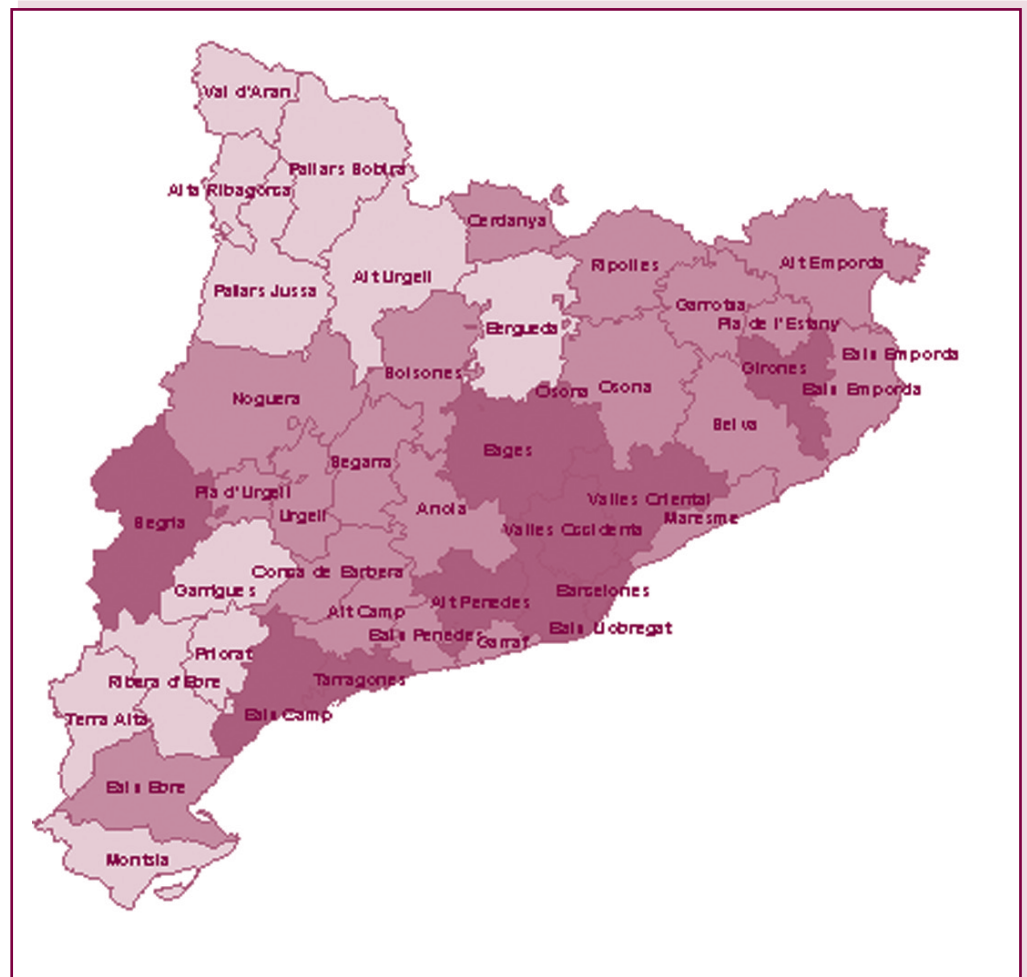
Al final de la classificació, es manté la situació d'altres edicions. Les quatre comarques menys competitives continuen sent el Pallars Sobirà, la Terra Alta, l'Alta Ribagorça i el Priorat. Enguany, però, cal apuntar la millora significativa de la comarca de Les Garrigues, que ha passat de la posició 37 a la 34, situació més propera a la que ocupava en anys anteriors.

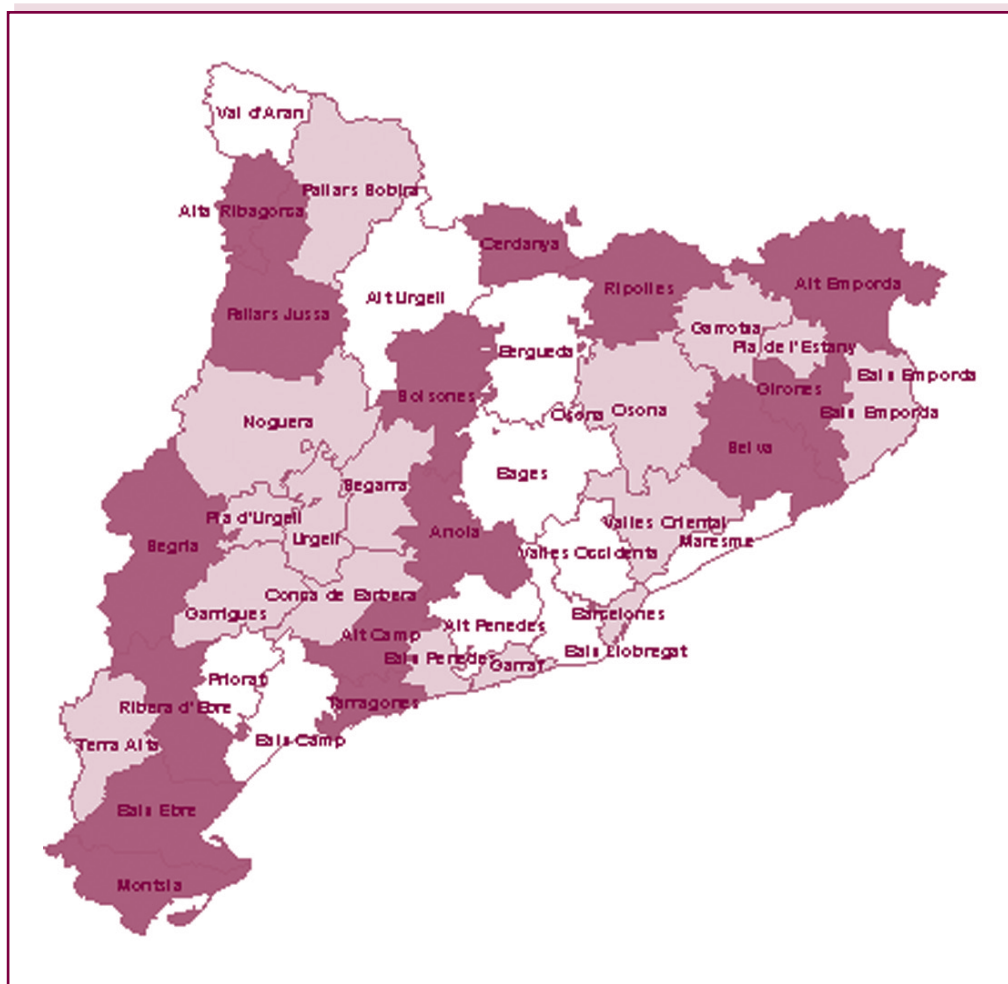
Com s'ha comentat a la introducció, el fet que aquestes comarques ocupin les darreres posicions vol dir que són comparativament menys competitives en el context de globalització econòmica, però no implica que aquestes comarques no puguin desenvolupar estratègies de desenvolupament que comportin millors nivells de vida i benestar per a la seva població. Aquestes poden pivotar al voltant dels factors en què enregistren avantatges competitius o bé en base al desenvolupament d'estratègies de desenvolupament emmarcades en un context econòmic més regional.

Mapa comarcal segons la posició ocupada a l'índex¹

Les comarques més competitives en un entorn global són les properes a les capitals de província, on hi ha una concentració major de població, capital, serveis i infraestructures.

Hi ha un altre grup de comarques on les seves estratègies de desenvolupament tenen més sentit en un entorn més local d'especialització i de diferenciació econòmica.

Dins l'àmbit metropolità el Barcelonès i el Vallès Oriental recuperen posicions, mentre la resta de comarques es mantenen.

Avenç conjunt de les comarques de Ponent.

Comportament divers en el Penedès històric. L'Anoia perd posicions, mentre el Garraf i Baix Penedès en guanyen.

Evolució dels factors de competitivitat a les comarques del Penedès-Garraf

L'Alt Penedès

En l'edició de l'any 2007 s'apuntaven avenços molt significatius a la comarca arran del dinamisme que enregistrava. La situació és totalment inversa pel 2008, on s'observa una pèrdua important de dinamisme en termes comparatius. Aquesta és causada, sobretot, per la situació de destrucció de teixit productiu (explicada per la disminució del nombre de centres de cotització) i per la menor participació de la comarca en l'augment de la població.

En els factors en què l'Alt Penedès es mostra més ben posicionat, la innovació i el desenvolupament tecnològic i en la disponibilitat de pols de desenvolupament i infraestructures, la situació es manté força igual en termes comparatius, tot i que hi ha avenços en el desenvolupament dels serveis d'innovació i desenvolupament tecnològic, en la diversificació productiva i en els serveis financers. Contràriament, els retrocessos són en el desenvolupament de les indústries de mitjana-alta tecnologia i en els serveis empresarials.

Altres trets rellevants són les millores observades en què les inversions en infraestructures de transport, que han augmentat significativament, i el lleuger avenç en el desenvolupament dels serveis educatius i formatius. També en la disponibilitat immediata de sòl que representa l'augment de sòl urbanitzable.

La millora més rellevant, pel fet que és un dels àmbits on la comarca està més mal posicionada, és en l'àmbit social. En aquesta edició, s'enregistren avenços molt significatius en el desenvolupament dels serveis a les persones (sanitaris i sociosanitaris): avança quatre posicions.

Balanç negatiu pel que fa al dinamisme de l'economia Alt Penedesenca.

Positiu pel que fa als aspectes de cohesió social, les infraestructures de transports i la provisió de sòl.

Es consolida i accentua el baix dinamisme enregistrat en l'edició anterior.

La millora més significativa és en la diversificació productiva. Important en una comarca basada econòmicament en la construcció i el turisme.

El Garraf és la comarca on la relació llocs de treball i població en edat de treballar és més baixa de tot Catalunya.

No obstant això, aquesta bona notícia no ha anat acompanyada d'una millora en les oportunitats laborals (que empitjora i perd dues posicions), ni en els nivells de renda que és en els que la comarca enregistra el seu pitjor indicador (tot i millorar els nivells de renda respecte a l'any anterior, perd una posició en el rànquing general i se situa com una de les comarques amb menor renda familiar disponible). No obstant això, el factor cohesió demogràfica i territorial millora una posició en el rànquing general.

El Baix Penedès

Al Baix Penedès, empitjoren tots els indicadors que informen sobre el dinamisme econòmic de la comarca. Es perd ocupació, teixit empresarial i es desaccelera molt acusadament l'augment poblacional que havia enregistrat els darrers anys que derivava en una demanda creixent de productes i serveis.

En consonància amb la contracció de l'activitat, s'observa una disminució significativa de les oportunitats laborals (la relació entre llocs de treball i població en edat de treballar s'ha reduït 5 p.p.). En una comarca on les oportunitats laborals són de les més baixes de Catalunya, aquesta no és una bona notícia.

Els nivells de renda també enregistren un retrocés important en termes comparatius i baixen dues posicions a l'escala comarcal. Aquest retrocés, tanmateix, s'explica pel canvi metodològic aplicat enguany a l'indicador per part de l'Idescat. Amb la nova metodologia, la comarca se situa en la número 28 en nivells de renda familiar disponible.

Tampoc és favorable el desenvolupament que està enregistrant la comarca en l'àmbit dels serveis d'atenció a les persones, en la qual en termes relatius disminueix la importància del sector. En un context en què la sanitat i els serveis sociosanitaris –serveis relacionats amb l'envelliment de la població i el desenvolupament de l'estat del benestar– estan en expansió, tot apunta a què a la comarca s'està creant un dèficit estructural en aquest àmbit. De fet, el Baix Penedès ocupa de les darreres posicions en aquest indicador (la 36).

No tot és negatiu en el panorama de competitivitat de la comarca i cal assenyalar que l'economia del Baix Penedès durant el 2008 s'ha diversificat de manera important. En l'escala de la diversificació productiva, la comarca ha pujat quatre posicions respecte al 2007. En una comarca on hi ha una important concentració i dependència de l'activitat en la construcció, el comerç i el turisme, això és una molt bona notícia.

El Garraf

El Garraf enregistra un retrocés important quant a les oportunitats laborals. Si les oportunitats de trobar a feina a la comarca ja eren minses, enguany l'indicador se situa en el seu mínim. Els llocs de treball a la comarca representen el 39% de la població en edat de treballar. Un valor molt baix si es té en compte que la mitjana catalana és del 64,5%. De fet, aquest valor situa a la comarca a la cua quant a les oportunitats laborals (la 41).

En la resta de factors, pocs canvis significatius. Els més rellevants tenen a veure amb els avenços en l'àmbit de les inversions en infraestructures de transport, en el desenvolupament del sector educatiu i formatiu, en el desenvolupament del sector d'atenció a les persones i amb l'augment de la diversificació econòmica, però són poc rellevants en termes relatius.

La següent taula mostra la posició relativa en cada factor analitzat per cada comarca:

Taula 3. Posició en cadascun dels factors de competitivitat. 2007-08

Factor de competitivitat	Alt Penedès		Baix Penedès		Garraf	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Cohesió demogràfica i territorial	34	33	39	40	41	41
Qualificació de la mà d'obra	19	19	37	37	7	7
Transport i comunicacions	12	11	19	16	20	23
Accés als mercats de clients i proveïdors, accés a la informació	13	13	10	10	9	9
Innovació, desenvolupament tecnològic	2	2	23	22	25	25
Disponibilitat de pols de desenvolupament i infraestructures	6	6	27	27	19	18
Ambient i dinàmica de negocis	16	18	14	16	17	15
Provisió de sòl	12	11	21	22	26	26

L'**Alt Penedès** es manté en la desena posició del rànquing comarcal de competitivitat per quart any. Tot sembla indicar que aquesta és la seva situació natural en el context de les comarques catalanes. El més rellevant d'enguany és la pèrdua de dinamisme de la seva economia a causa de la pèrdua de teixit empresarial i de desacceleració de la població. Destaca un important desenvolupament dels serveis a les persones, aspecte en què la comarca ha enregistrat històricament una situació no gaire positiva. També s'ha de destacar en aquesta edició l'empitjorament pel que fa a la disponibilitat d'efectius laborals amb estudis superiors: la comarca perd quatre posicions i és un dels àmbits on s'han d'impulsar millores.

El **Baix Penedès**, malgrat el balanç de competitivitat pel 2008 és negatiu en termes d'evolució dels factors, guanya una posició. Tot i aquesta millora relativa (en termes comparatius) no assoleix la posició que tradicionalment havia vingut ocupant en el rànquing des del 2003 (la 22). Els retrocessos més importants han estat en el dinamisme de l'economia i en les oportunitats laborals, incidint en un aspecte en què la comarca ja es trobava en una de les pitjors situacions del panorama comarcal català. No obstant això, l'aspecte positiu més rellevant ha estat l'augment significatiu en la diversificació de l'economia, un dels elements clau que s'apuntaven en les recomanacions d'edicions anteriors atesa la dependència excessiva de l'economia comarcal de sectors com la construcció, el turisme i el comerç.

Tot i les poques variacions que enregistren els factors de competitivitat del **Garraf**, la comarca millora dues posicions en el rànquing. Aquesta situació no és causada, com pot desprendre's del comentari anterior, d'una millora endògena dels factors, sinó que és resultat d'una pèrdua de competitivitat durant el 2008 de l'Anoia i la Selva, que en l'edició del 2007 se situaven per davant del Garraf. Pel que fa als factors de competitivitat, l'edició del 2008 posa de manifest que el Garraf és la comarca on hi ha un desequilibri més important entre els llocs de treball que genera el sistema productiu i les persones en edat de treballar. Aquestes dificultats s'agregen en la conjuntura actual de desacceleració econòmica.

Síntesi de la dinàmica a les tres comarques

Taula 4. Evolució dels indicadors de competitivitat. 2007-08¹

Factors de competitivitat	Indicadors	Alt Penedès			Baix Penedès			Garraf		
		2007	2008	Var.	2007	2008	Var.	2007	2008	Var.
Cohesió demogràfica i territorial	Llocs de treball sobre població 15-64 anys. (08)	62,8	61,3	P	43,9	39,9	P	41,9	39,0	P
	Llocs de treball de serveis a les persones, recreatius i culturals per cada 1.000 habitants. 2008	22,4	24,4	M	14,4	14,1	P	22,6	23,1	M
	Renda bruta familiar disponible per habitant. 2004	11,0	13,4	M	11,7	14,0	M	11,2	13,6	M
	Llits hospitalaris per 100.000 habitants. 2007	443,3	434,0	P	233,2	220,0	P	329,8	322,0	P
	Residus municipals en tones per km ² . 2006	93,9	96,4	P	226,6	240,1	P	479,4	509,6	P
	Residus industrials en tones per km ² . 2006	285,1	299,7	P	201,8	189,4	M	276,1	258,8	M
Qualificació de la mà d'obra	Llocs de treball de l'ensenyament per cada 1.000 habitants. 2008	9,6	9,7	M	6,0	6,3	M	9,8	10,1	M
	Percentatge de població de 10 anys i més amb titulació superior. 2001	4,4	4,4		3,8	3,8		7,2	7,2	
Transport i comunicacions	Llocs de treball de transport i comunicacions per cada 1.000 habitants. 2008	22,2	20,7	P	13,9	13,8	P	11,2	10,5	P
	Inversions del DPTOP per comarques i km ² . DG, EA, i EP. Acumulat 99-07	224,8	280,2	M	517,0	611,0	M	621,8	714,69	M
Accés als mercats de clients i proveïdors, accés a la informació	Distància mitjana al mercat final català (km, 08)	71,0	71,3	P	83,4	83,5	P	76,0	76,2	P
	Distància mínima als pols de distribució de serveis i mercaderies (km) 08	41,0	41,0		25,0	25,0		44,0	44,0	
	Distància en minuts a l'eix viari principal. 2008	0,0	0,0		0,0	0,0		0,0	0,0	
	Densitat (habitants/km ²). 2008	166,8	171,7	M	306,8	322,9	M	735,8	757,8	M
	Percentatge de població en municipis de 5.000 o més habitants. 2006	62,5	61,8	P	72,9	78,5	M	35,5	95,1	P
Innovació, desenvolupament tecnològic	Llocs de treball en sectors de serveis d'innovació i desenvolupament tecnològic per 1.000 habitants. 2008	3,0	3,2	M	7,7	7,7	M	2,3	2,3	P
	Llocs de treball en indústries de mitjana-alta tecnologia per 1.000 habitants. 2008	33,4	31,0	P	9,3	8,9	P	17,8	16,8	P
	Índex de diversificació productiva. 2008	18,3	18,8	M	10,6	12,3	M	11,3	12,0	M
Disponibilitat de pols de desenvolupament i infraestructures	Llocs de treball en serveis empresarials per 1.000 habitants. 2008	24,7	24,2	P	22,9	21,3	P	26,5	26,3	P
	Llocs de treball en serveis financers per 1.000 habitants. 2008	24,5	25,1	M	1,5	1,4	P	1,5	1,5	M
Ambient i dinàmica de negocis	Participació en la creació d'ocupació 2006-07	2,4	0,2	P	2,2	-2,7	P	1,9	-4,1	P
	Participació en la creació d'empreses 2006-07	3,1	-1,3	P	2,3	-3,0	P	2,9	-1,9	P
	Participació en l'augment de població 2006-07	2,7	1,9	P	6,8	3,1	P	4,2	2,7	P
Provisió de sòl	Capacitat per a nous usos del sòl. 2005	3,6	3,6	M	1,1	1,2	M	0,3	0,3	M
	Percentatge de sòl urbanitzable. 2005	2,3	2,6	M	3,5	3,4	P	3,1	3,2	M

¹ «M» indica una millora en l'indicador i «P» un empitjorament.

Situació competitiva i estratègies de desenvolupament al Penedès-Garraf

L'**Alt Penedès** es consolida un any més com una de les comarques més competitives de Catalunya. La desena. Consolida també la seva situació per darrera del Bages i seguida de prop per la progressió de la comarca d'Osona.

El **Garraf** es troba a sis posicions per sota de l'Alt Penedès (en la setzena posició). Malgrat que els factors de competitivitat han variat poc respecte a l'edició anterior, enguany guanya dues posicions en el rànquing degut a la pèrdua de competitivitat de l'Anoia i La Selva. Amb aquest guany relatiu, recupera la seva millor posició en el rànquing enregistrada l'any 2004.

Finalment, el **Baix Penedès** és, de les tres comarques, la que està pitjor situada en termes de competitivitat, en una posició intermèdia-baixa del rànquing (la 23). Enguany ha recuperat una posició a causa de la pèrdua de competitivitat de la comarca del Baix Ebre. Tot i així, es troba per sota de la posició que ocupava en el rànquing comarcal durant el període 2004-06.

A banda de situar la posició relativa de cadascuna de les comarques del Penedès-Garraf en el rànquing general de competitivitat, aquest apartat analitza els factors de competitivitat diferencials de les tres comarques. L'exercici ha de donar suport al procés de disseny d'estratègies de desenvolupament específiques i ajudar a fer el seguiment, des d'un punt de vista comparatiu, del desenvolupament d'aquests factors i de la posició relativa que ocupen les tres comarques en el context comarcal català.

En aquest sentit, la següent taula sintetitza la situació de cadascun dels factors de competitivitat analitzats en relació a la posició relativa que ocupen. La situació dels factors en posicions avançades o intermèdies-altes, indiquen els punts forts en termes de competitivitat i les posicions intermèdies-baixes i les últimes posicions, els aspectes a millorar i en els quals les comarques són poc competitives en termes comparatius.

	Alt Penedès	Baix Penedès	Garraf
Posicions avançades	<ul style="list-style-type: none"> ● Innovació, desenvolupament tecnològic (2) ● Disponibilitat de pols de desenvolupament i infraestructures (6) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Accés als mercats (10) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Qualificació de la mà d'obra (7) ● Accés als mercats (9)
Posició intermèdia-alta	<ul style="list-style-type: none"> ● Transport i comunicacions (11) ● Provisió del sòl (11) ● Accés als mercats (13) ● Qualificació de la mà d'obra (18) ● Ambient i dinàmica de negocis (19) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Ambient i dinàmica de negocis (14) ● Transport i comunicacions (16) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Ambient i dinàmica de negocis (17) ● Disponibilitat de pols de desenvolupament i infraestructures (18) ● Transport i comunicacions (23)
Posició intermèdia-baixa		<ul style="list-style-type: none"> ● Provisió de sòl (22) ● Innovació, desenvolupament tecnològic (22) ● Disponibilitat de pols de desenvolupament i infraestructures (27) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Innovació, desenvolupament tecnològic (25) ● Provisió de sòl (26)
Últimes posicions	<ul style="list-style-type: none"> ● Cohesió demogràfica i territorial (33) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Qualificació de la mà d'obra (37) ● Cohesió demogràfica i territorial (40) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Cohesió demogràfica i territorial (41)

L'**Alt Penedès** es consolida, altre cop, entre les comarques més competitives de Catalunya.

El **Garraf** guanya dues posicions.

Després d'enregistrar el seu pitjor registre durant el 2007, el **Baix Penedès** recupera una posició en el rànquing.

L'Alt Penedès

Els punts forts de la competitivitat a l'Alt Penedès són els relacionats amb la capacitat d'innovació i desenvolupament tecnològic i l'elevada disponibilitat de serveis de suport a la producció i de serveis financers. L'economia de la comarca és una de les més diversificades (la segona), disposa de serveis de suport a la innovació i el desenvolupament i l'estructura productiva compta amb un elevat desenvolupament de les indústries de mitjana-alta tecnologia.

D'altra banda, l'estudi posa de relleu el fet que cal reforçar la qualificació de la població. Tenint en consideració l'especialització productiva del territori en activitats intenses en coneixement, si es vol competir en aquest sector de l'economia, cal augmentar la participació de la població en els estudis superiors.

La comarca també està ben posicionada pel que fa a l'accés als mercats i els factors de competitivitat relacionats amb el transport i les comunicacions. L'Alt Penedès es troba en una situació central de cara al mercat català i en relació als eixos viaris principals de comunicació. En clau de mercat interior cal assenyalar la idoneïtat d'una reducció de la dispersió de la població (contrària a la urbanització difusa actual).

Per últim, pel que fa als punts forts, cal assenyalar que és una de les comarques, dins del context metropolità, amb major disponibilitat de sòl. Aquest fet la fa especialment atractiva des del punt de vista de la localització d'activitat econòmica.

D'altra banda, l'Alt Penedès té reptes importants a afrontar en el capítol dels temes socials i medi ambientals. De la comparació comarcal es desprèn que els nivells de renda de les famílies són dels més baixos de Catalunya i el grau de desenvolupament dels serveis a les persones (que inclou els sanitaris i els serveis socials) també es troba en una situació d'inferioritat a la majoria de comarques. Un altre aspecte clau a tenir en consideració en el model de desenvolupament de la comarca és l'impacte de l'activitat productiva i l'activitat residencial quant a generació de residus.

El Baix Penedès

El punt més fort dels factors competitiu del Baix Penedès és l'accés als mercats. L'accés directe als eixos viaris principals, la proximitat al mercat català i la proximitat al port de Tarragona, l'estació de l'AVE i l'aeroport de Reus fan força atractiva aquesta comarca per a la localització empresarial.

Els reptes principals de l'economia del Baix Penedès passen per diversificar el seu teixit productiu i minvar la dependència dels sectors de la construcció, el comerç i el turisme. També passa per traslladar al teixit productiu la capacitat d'innovació amb un increment de la presència d'activitats industrials de mitjana-alta tecnologia. Tanmateix, igual que l'Alt Penedès, també ha d'invertir més per tal de situar a la seva població en posicions més elevades quant a la formació superior i en un desenvolupament més important dels serveis educatius. En paral·lel, cal reforçar els serveis que poden ajudar a aquest canvi necessari en el model econòmic. En aquest sentit, s'han de potenciar els serveis de suport al transport de mercaderies i persones i els serveis financers. Des del punt de vista social i mediambiental, els reptes són similars als de l'Alt Penedès. Aquests s'han de centrar en la millora de les oportunitats laborals, la millora dels serveis a les persones i en vetllar per un model de desenvolupament residencial i econòmic sostenible.

El Garraf

El punt fort del Garraf és l'elevada qualificació de la població i, en menor mesura, un important desenvolupament dels serveis educatius i formatius. No obstant això, aquest capital no està en consonància amb una major presència d'activitats d'alt valor afegit. És a dir, amb un major desenvolupament de les activitats relacionades amb la innovació i el desenvolupament tecnològic, ni de les indústries de mitjana-alta tecnologia. Vist aquest avantatge competitiu, sembla evident que el Garraf hauria de reforçar la presència d'aquests sectors i competir en l'economia global basada en la innovació.

L'accés als mercats és un altre dels punts forts del Garraf. En concret, és important la seva proximitat a la ciutat de Barcelona, ja que és un dels pols de concentració d'innovació i d'activitats basades en el coneixement.

Igual que a l'Alt i el Baix Penedès, els reptes del Garraf se centren també en els aspectes socials i mediambientals. De fet, és de les tres comarques, la que enregistra una situació més crítica (i també respecte al conjunt de comarques catalanes). Els indicadors mostren desequilibris importants entre l'activitat productiva i la residencial. És a dir, que la comarca ofereix poques oportunitats laborals en termes de població que hi resideix. Sovint aquests desequilibris tenen impactes negatius en la mobilitat i en la provisió de serveis a les persones. És a dir, les oportunitats laborals s'han de buscar fora de la comarca i, en canvi, la provisió de serveis no s'adequa a la població que hi resideix.

D'altra banda, l'elevada densitat de població i la petita dimensió de la comarca limita força les possibilitats de creixement econòmic i residencial i esdevé encara més important el fet de vetllar per un equilibri entre el desenvolupament econòmic i la sostenibilitat medi ambiental i social. Com ja s'apuntava en anteriors informes, és estratègic anar definint les activitats productives que poden contribuir en major mesura a aquest equilibri i oferir majors possibilitats de creixement econòmic i benestar social. En aquest sentit, les activitats propiciades pels factors endògens basats en el capital humà reforcen el model econòmic sostenible abans comentat. Per tant, aquest fet assenyalava, més clarament, l'aposta de desenvolupament basada en la innovació i el coneixement.

Taula 5 . Posició en cadascun dels indicadors de competitivitat. 2008

Factor	Indicadors	Alt Pdès.	Baix Pdès.	Garraf
Cohesió demogràfica i territorial	Llocs de treball sobre població 15-64 anys. 2008	15	40	41
	Llocs de treball de serveis a les persones, recreatius i culturals per cada 1.000 habitants. 2008	24	36	27
	Renda bruta familiar disponible per habitant. 2004	39	28	35
	Llits hospitalaris per 100.000 habitants. 2007	16	29	21
	Residus municipals en tones per km ² . 2006	28	36	38
	Residus industrials en tones per km ² . 2006	34	26	33
Qualificació de la mà d'obra	Llocs de treball de l'ensenyament per cada 1.000 habitants. 2008	16	32	14
	Percentatge població de 10 anys i més amb titulació superior. 2001	21	32	2
Transport i comunicacions	Llocs de treball de transport i comunicacions per cada 1.000 habitants. 2008	15	27	34
	Inversions del DPTOP per comarques i km ² . DG, EA, i EP. Acumulat 99-07	18	9	8
Accés als mercats de clients i proveïdors, accés a la informació	Distància mitjana al mercat final català (km). 2008	6	11	8
	Distància mínima als pols de distribució de serveis i mercaderies (km). 2008	21	12	24
	Distància en minuts a l'eix viari principal. 2008	1	1	1
	Densitat (habitants/km ²). 2008	12	8	5
	Percentatge de població en municipis de 5.000 o més habitants. 2005	22	14	4
Innovació, desenvolupament tecnològic	Llocs de treball en sectors de serveis d'innovació i desenvolupament tecnològic per 1.000 habitants. 2008	11	7	20
	Llocs de treball en indústries de mitjana-alta tecnologia per 1.000 habitants. 2008	7	30	19
	Índex de diversificació productiva. 2008	2	26	30
Disponibilitat de pols de desenvolupament i infraestructures	Llocs de treball en serveis empresarials per 1.000 habitants. 2008	13	19	10
	Llocs de treball en serveis financers per 1.000 habitants. 2008	2	33	31
Ambient i dinàmica de negocis	Participació en la creació d'ocupació. 2007-08	15	19	16
	Participació en la creació d'empreses. 2007-08	17	18	15
	Participació en l'augment població. 2007-08	19	12	15
Ambient i dinàmica de negocis	Percentatge de sòl susceptible de ser transformat en urbanitzable 2006	13	27	34
	Percentatge de sòl urbanitzable. 2007	17	12	13

L'Índex ADEG: un instrument de debat sobre els factors de competitivitat de les comarques catalanes

Què és l'Índex ADEG i com s'interpreten els resultats

En la definició de l'Índex ADEG, un territori és més competitiu que un altre quan presenta millors registres en els vuit següents factors bàsics:

1. Cohesió demogràfica i territorial
2. Qualificació de la mà d'obra
3. Transport i comunicacions
4. Accés als mercats de clients i proveïdors, accés a la informació
5. Innovació, desenvolupament tecnològic
6. Disponibilitat de pols de desenvolupament i infraestructures
7. Ambient i dinàmica de negocis
8. Provisió de sòl

El mètode d'agregació per factors i elements de competitivitat permet una lectura estructurada i jeràrquica de la informació que ajuda al procés d'anàlisi de la realitat i en la determinació d'una possible diagnosi.

Com es construeix?

En la selecció dels indicadors s'han tingut en compte diverses consideracions. En primer lloc, cada factor de competitivitat està representat per més d'un indicador, de forma que hi ha una aproximació multifactorial i el resultat és una combinació equilibrada dels diferents elements de competitivitat que configuren els factors. Per exemple, el factor de competitivitat relacionat amb la *qualificació de la mà d'obra* s'ha aproximat a partir del nivell d'instrucció de la població i del grau de desenvolupament dels serveis educatius. Alguns factors com la *cohesió demogràfica i territorial*, que inclouen diversos elements, s'han aproximat a partir d'un conjunt més nombrós d'indicadors. En segon lloc, s'ha pretès que la interpretació de l'indicador sigui unívoca. És a dir, en la selecció dels indicadors s'ha evitat que puguin tenir valoracions neutres o dobles lectures.

Com s'han aproximat els diferents factors de competitivitat analitzats?

Finalment, els indicadors són majoritàriament de caràcter anual per tal de dotar l'Índex del dinamisme que es pretén i, d'altra banda, fer un seguiment permanent dels avenços o retrocessos en els diferents àmbits analitzats. Dels vint-i-cinc indicadors que formen part de l'Índex, dos s'actualitzen amb una periodicitat superior a l'any: la renda bruta familiar disponible (2002) i el nivell d'instrucció de la població (2001).

Factors de competitivitat	Indicador
Cohesió demogràfica i territorial	Llocs de treball sobre població 15-64 anys. 2008 Llocs de treball de serveis a les persones, recreatius i culturals per cada 1.000 habitants. 2008 Renda familiar disponible bruta per habitant a preus corrents (milers d'€, base 2000). 2004 Llits hospitalaris per 100.000 habitants. 2007 Residus municipals en tones per km ² . 2006 Residus industrials en tones per km ² . 2006
Qualificació de la mà d'obra	Llocs de treball de l'ensenyament per cada 1.000 habitants. 2008 Percentatge població de 10 anys i més amb titulació superior. 2001
Transport i comunicacions	Llocs de treball de transport i comunicacions per cada 1.000 habitants. 2008 Inversions del DPTOP acumulades en els últims anys per km ² . 1999-07
Accés als mercats de clients i proveïdors · accés a la informació	Distància mitjana al mercat final català (km). 2008 Distància mínima als mercats estrangers (km). 2008 Distància en minuts a l'eix viari principal. 2008 Densitat (habitants/km ²). 2008 Percentatge de població en municipis de 5.000 o més hab. 2006
Innovació, desenvolupament tecnològic	Llocs de treball en sectors de serveis d'innovació i desenvolupament tecnològic per 1.000 habitants. 2006 Llocs de treball en indústries de mitjana-alta tecnologia per 1.000 habitants. 2008 Índex de diversificació productiva. 2007
Disponibilitat de pols de desenvolupament i infraestructures	Llocs de treball en serveis empresarials per 1.000 habitants. 2008 Llocs de treball en serveis financers per 1.000 habitants. 2008
Ambient i dinàmica de negocis	Participació en la creació d'ocupació. 2007-08 Participació en la creació d'empreses. 2007-08 Participació en l'augment de població. 2007-08
Provisió de sòl	Percentatge de sòl susceptible de ser transformat en urbanitzable. 2006 Percentatge de sòl urbanitzable. 2007

Llocs de treball sobre població 15-64 anys	■ Proporció de treballadors afiliats a la Seguretat Social règim general i treballadors autònoms sobre la població en edat de treballar (15-64 anys).
Llocs de treball de serveis a les persones, recreatius i culturals per cada 1.000 habitants	■ Nombre de treballadors afiliats a la Seguretat Social règim general i treballadors autònoms per 1.000 habitants. Inclou: CCAE-93 85 i 92: Activitats sanitàries, Activitats de serveis socials, Activitats recreatives, culturals i esportives.
Llocs de treball de l'ensenyament per cada 1.000 habitants	■ Nombre de treballadors afiliats a la Seguretat Social règim general i treballadors autònoms per 1.000 habitants. Inclou: CCAE-93 80. Ensenyament primari, Ensenyament secundari, Ensenyament superior, Formació permanent i altres activitats d'ensenyament.
Llocs de treball de transport i comunicacions per cada 1.000 habitants	■ Nombre de treballadors afiliats a la Seguretat Social règim general i treballadors autònoms per 1.000 habitants. Inclou: CCAE-93 60-64. Transport terrestre; transport per canonades, transport marítim, de cabotatge i per vies de navegació interiors, transport aeri i espacial, manipulació i dipòsit de mercaderies, altres activitats afins al transport, correus i telecomunicacions.
Distància mitjana al mercat final català (km)	■ El càlcul es correspon amb la mitjana ponderada de les distàncies entre capitals de comarca i la població de cada comarca. La seva interpretació correspon a la distància mitjana que hauria de recórrer una empresa localitzada en una determinada comarca per abastar el mercat català.
Distància mínima als mercats estrangers (km)	■ És la mínima distància des de les capitals de comarca als aeroports i ports de Catalunya: com a centres de distribució internacionals de mercaderies i serveis. S'han considerat els ports de Tarragona i Barcelona i els aeroports de Reus, Girona-Costa Brava i El Prat de Llobregat. A partir de 2006 s'inclou les estacions de l'AVE.
Distància en minuts a l'eix viari principal	■ És la mínima distància en minuts des de la capital de comarca als principals eixos viaris de Catalunya: autopistes i autovies.
Densitat (habitants/km²)	■ Nombre d'habitants per km ² .
Llocs de treball en sectors de serveis d'innovació i desenvolupament tecnològic per 1.000 habitants	■ Nombre de treballadors afiliats a la Seguretat Social règim general i treballadors autònoms per 1.000 habitants. Inclou: CCAE-93 64, 72-73. Correus i telecomunicacions, recerca i desenvolupament, activitats informàtiques.
Llocs de treball en indústries de mitjana-alta tecnologia per 1.000 habitants	■ Nombre de treballadors afiliats a la Seguretat Social règim general i treballadors autònoms per 1.000 habitants. Inclou: CCAE-93 24, 29-35. Fabricació de maquinària i materials elèctrics, fabricació de vehicles de motor, remolcs i semiremolcs, fabricació de màquines d'oficina i equips informàtics, fabricació d'equips i instruments medicoquirúrgics, de precisió, òptica i relotgeria, fabricació d'altres materials de transport.
Índex de diversificació productiva	■ Els índexs de diversificació productiva indiquen en quina mesura la producció d'una zona geogràfica està diversificada en nombrosos sectors. Per avaluar aquesta diversificació un dels indicadors agregats que es pot utilitzar és l'invers de l'índex de Herfindahl. Aquest índex és la suma dels quadrats de les quotes de participació de cada sector en el total de l'economia d'una àrea: quan l'índex és 1 vol dir que el total de la producció es dona en un sol sector, i quan tendeix a zero vol dir que la producció està més diversificada. L'invers de l'índex de Herfindahl dona el nombre de sectors representatius presents en una àrea. Com més sectors representatius hi hagi més diversificada està l'economia.
Llocs de treball en serveis empresarials per 1.000 habitants	■ Nombre de treballadors afiliats a la Seguretat Social règim general i treballadors autònoms per 1.000 habitants. Inclou: CCAE-93 71-74. Activitats jurídiques, de comptabilitat, tenidoria de llibres, auditoria, assessoria fiscal, estudis de mercat i enquestes d'opinió pública; consulta i assessorament sobre direcció i gestió empresarial, gestió de societats de cartera. Serveis tècnics d'arquitectura i enginyeria, i altres activitats relacionades amb l'assessorament tècnic. Assaigs i anàlisis tècnics. Publicitat. Serveis d'investigació i de seguretat. Activitats industrials de neteja. Activitats empresarials diverses. Lloguer de maquinària i equips sense operari.
Llocs de treball en serveis financers per 1.000 habitants	■ Nombre de treballadors afiliats a la Seguretat Social règim general i treballadors autònoms per 1.000 habitants. Inclou: CCAE-93 65-67. Mediació financera, llevat d'assegurances i plans de pensions, assegurances i plans de pensions, llevat de la seguretat social obligatòria, activitats auxiliars de la mediació financera.

Participació en la creació d'ocupació

■ Percentatge comarcal en relació amb la variació interanual de l'ocupació a Catalunya.

Participació en la creació d'empreses

■ Percentatge comarcal en relació amb la variació interanual d'empreses a Catalunya.

Participació en l'augment de població

■ Percentatge comarcal en relació amb la variació interanual de la població a Catalunya.

Capacitat per a nous usos del sòl

■ S'ha calculat la capacitat per a nous usos del sòl com el percentatge sobre la superfície total que representa el mínim entre la superfície de conreu de secà més la urbanitzable i la superfície amb pendent inferior al 20%. La superfície de conreu de secà s'ha considerat la més adequada en termes de sostenibilitat econòmica, social i mediambiental per a satisfer noves necessitats. Aquest indicador es vol aproximar a la disponibilitat de sòl potencial d'un territori.

El sòl es classifica en a) urbanitzat i altres (sòl urbà, urbanitzable i infraestructures), b) superfície forestal, c) sense vegetació i d) conreus. També es classifica segons el pendent.

Percentatge de sòl urbanitzable

■ El sòl urbanitzable és el que figura com a tal en els planejaments territorials dels municipis. És una figura jurídica que ordena la disponibilitat immediata de sòl.

Notes metodològiques:

Vint-i-dos dels quaranta indicadors que es presenten són els utilitzats en l'elaboració de l'Índex de Competitivitat o bé una adaptació. En aquest darrer cas, com que l'objectiu és analitzar com evolucionen alguns factors de competitivitat per Catalunya i l'objecte no és analitzar en termes comparatius la situació de Catalunya (com en l'índex, on l'objectiu és comparar comarques), s'han hagut d'adaptar per tal de fer aquest exercici d'anàlisi global de la competitivitat catalana. Per exemple, quan es vol aproximar el factor *Disponibilitat de sòl*, en lloc d'analitzar el *Percentatge de sòl urbanitzable* que és un indicador comparable a nivell comarcal, s'analitza l'evolució *Superfície sòl urbanitzable (en Km²)*. En els indicadors d'*Ambient i dinàmica de negocis* s'han utilitzat les variacions interanuals i no la participació de cada comarca a la creació d'ocupació, empreses i població, que permet comparar comarques. Així s'obté quina és l'evolució en els ritmes de variació d'aquestes magnituds pel conjunt de Catalunya com a indicadors d'evolució de la demanda de serveis i de la dinàmica econòmica.

Atès que a àmbit autonòmic hi ha major disponibilitat d'estadístiques, s'han afegit divuit indicadors més que permeten obtenir una visió més completa de l'evolució dels factors de competitivitat analitzats.

En primer lloc, s'ha afegit una dimensió que analitza el comportament econòmic. El indicadors de comportament econòmic sintetitzen les variacions en la productivitat i en els nivells de benestar. En termes de competitivitat, una regió és més competitiva si milloren els nivells de riquesa i de benestar en termes relatius. En aquest cas, s'utilitza la paritat de poder de compra amb la mitjana de la UE per tal de comparar les variacions en els nivells de riquesa. En conseqüència, es pot analitzar la incidència que tenen els factors de competitivitat i les estratègies de desenvolupament en els increments en els nivells de vida de la població.

Per avaluar si la situació catalana millora o no, pel que fa a l'accés als mercats, s'ha analitzat l'evolució de les distàncies màximes (del conjunt de comarques als pols d'accés als mercats internacionals, als eixos viaris principals i la distància mitjana al mercat català), per tal de veure si s'han reduït o no durant el període. És a dir, veure si s'han reduït les distàncies de les comarques catalanes més allunyades dels mercats.

També s'han utilitzat altres fonts que estan més actualitzades a àmbit de Catalunya. És el cas de la Renda bruta familiar que la última referència a àmbit comarcal és de 2004 i també del percentatge de població amb titulació superior, on l'Enquesta de Població Activa per Catalunya (IV trim.) permet fer estimacions més actualitzades de la situació catalana ja que per comarques només es disposa de les actualitzacions censals cada 5-10 anys. Cal remarcar, que en l'anàlisi per Catalunya l'indicador utilitzat es circumscriu a la població de 16 i més anys i no als de 10 i més anys que s'utilitza en els comarcal (aquest tram d'edat és més adequat per analitzar el nivell d'instrucció de la població en edat de treballar).

També s'ha utilitzat, pel conjunt de Catalunya, la taxa d'ocupació 16-64 anys a partir de l'EPA en lloc d'utilitzar la proporció de llocs de treball localitzats per cada cent persones en edat de treballar que s'ha utilitzat a nivell comarcal. De fet, com que no es poden calcular les taxes d'ocupació per comarca, s'utilitza aquesta proporció per tal d'obtenir-ne una aproximació.

En el capítol d'innovació i desenvolupament tecnològic s'han afegit els següents indicadors per tal de complementar la informació disponible comarcalment: *Llocs de treball en serveis intencius en coneixement per 1.000 habitants*, *Proporció d'exportacions industrials de contingut tecnològic alt i mig-alt*, *Proporció d'empreses amb pàgina web*, *Proporció d'empreses que compren o venen per Internet*.

En l'apartat de sostenibilitat social s'han afegit els indicadors següents: *Prestacions RMI (Renda Mínima d'Inserció) per 100.000 habitants*, *Habitatges iniciats de protecció oficial promoció privada D.G.A.H. per 100.000 habitants*.

Per tal d'analitzar la qualitat del treball, s'han afegit els següents indicadors: *Percentatge de població ocupada assalariada amb contracte temporal*, *Índex d'incidència total accidents per cada 100.000 afiliats a la SS*, *Índex d'incidència d'accidents mortals per cada 100.000 afiliats a la SS*. Enguany, s'ha substituït el *Percentatge de contractes temporals* que provenia de l'estadística de contractació, pel *Percentatge de població ocupada assalariada amb contracte temporal* que prové de l'EPA. Per tal d'analitzar la qualitat del treball s'ha considerat més oportú aquest indicador que aporta informació de l'estructura de l'ocupació, que el de contractació que és més conjuntural i està molt subjecte a les regulacions en la contractació.

Finalment, en l'anàlisi de la sostenibilitat mediambiental s'ha introduït l'indicador que mesura el tractament que es fa dels residus, *Percentatge de recollida selectiva de residus municipi*. Els valors presentats en aquesta edició no es corresponen amb els de l'any 2007, això és a causa del procés d'harmonització de les estadístiques relacionades amb el tractament de residus. En aquest procés s'ha definit el que es considera recollida selectiva i quins subproductes de la recollida selectiva s'inclouen en les estadístiques que siguin homogenis a un gran nombre de comarques catalanes, per tal d'afavorir la comparabilitat.

* Comentaris referents als indicadors corresponents a 2008:

Els indicadors basats en el PIB no es corresponen amb els publicats en l'anterior edició. El motiu és que d'una banda, s'utilitzen dades provisionals en les estimacions de comptabilitat nacional i regional espanyola que han anat variant i, en segon lloc, al fet que s'han anat incorporant nous membres a la Unió Europea que fan variar la base del càlcul.

S'ha canviat la base de càlcul de l'indicador *Taxa d'ocupació 15-64 anys* que amb anterioritat era d'elaboració pròpia i que utilitzava el tram 16-64 anys (atès que l'edat mínima per poder treballar a Espanya és de 16 anys i no 15 com en d'altres països de l'UE). D'ara en endavant, s'utilitzarà aquest atès que forma part dels indicadors publicats per l'Institut d'Estadística de Catalunya i també per tal d'harmonitzar-ho amb la resta d'estadístiques oficials.

També s'ha substituït l'indicador *Percentatge de contractes temporals* per l'indicador *Percentatge de població ocupada assalariada amb contracte temporal*. El primer té en compte l'evolució recent de la contractació i és un indicador de tipus conjuntural, mentre que el segon aprofundeix en la situació contractual de la població ocupada assalariada i reflecteix millor la situació de la qualitat de l'ocupació.

